

Hustadvika og Aukra kommune

FNF Møre og Romsdal er eit samarbeidsforum for natur- og friluftslivsinteresserte organisasjonar i Møre og Romsdal. FNF skal engasjere seg i saker som påverkar natur og friluftslivet i fylket. I dag er Norges Jeger- og Fiskerforbund Møre og Romsdal, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal, Sunnmøre friluftsråd, fylkets tre turistforeiningar, fylkets 4 speidargrupper og Møre og Romsdal 4H tilslutta forumet. Totalt representerer desse organisasjonane mange medlemmer med ei stor interesse for å ta vare på naturen for dagens - og komande generasjonar.

Molde, 11 sept 2023

Interkommunal sjøarealplan for Aukra og Hustadvika kommunar - uttale

Vi viser til offentlig høyring av interkommunal sjøarealplan for Aukra og Hustadvika kommunar med høyringsfrist 15 sept. i år.

Forum for Natur og Friluftsliv synes det er viktig å syte for at den interkommunale sjøarealplan for Aukra og Hustadvika kommunar tek inn over seg verdiane i den marine naturen og vurderer vern av denne. Vi meiner det må vere eit grunnleggande prinsipp at det ikkje går an å setje av areal til oppdrettsføremål før det er gjort kartlegging av havbotnen for aktuelt influensområde. Vidare ønskjer vi at tilrettelegging for friluftsliv blir berekraftig og ikkje går på unødig bekostning av natur.

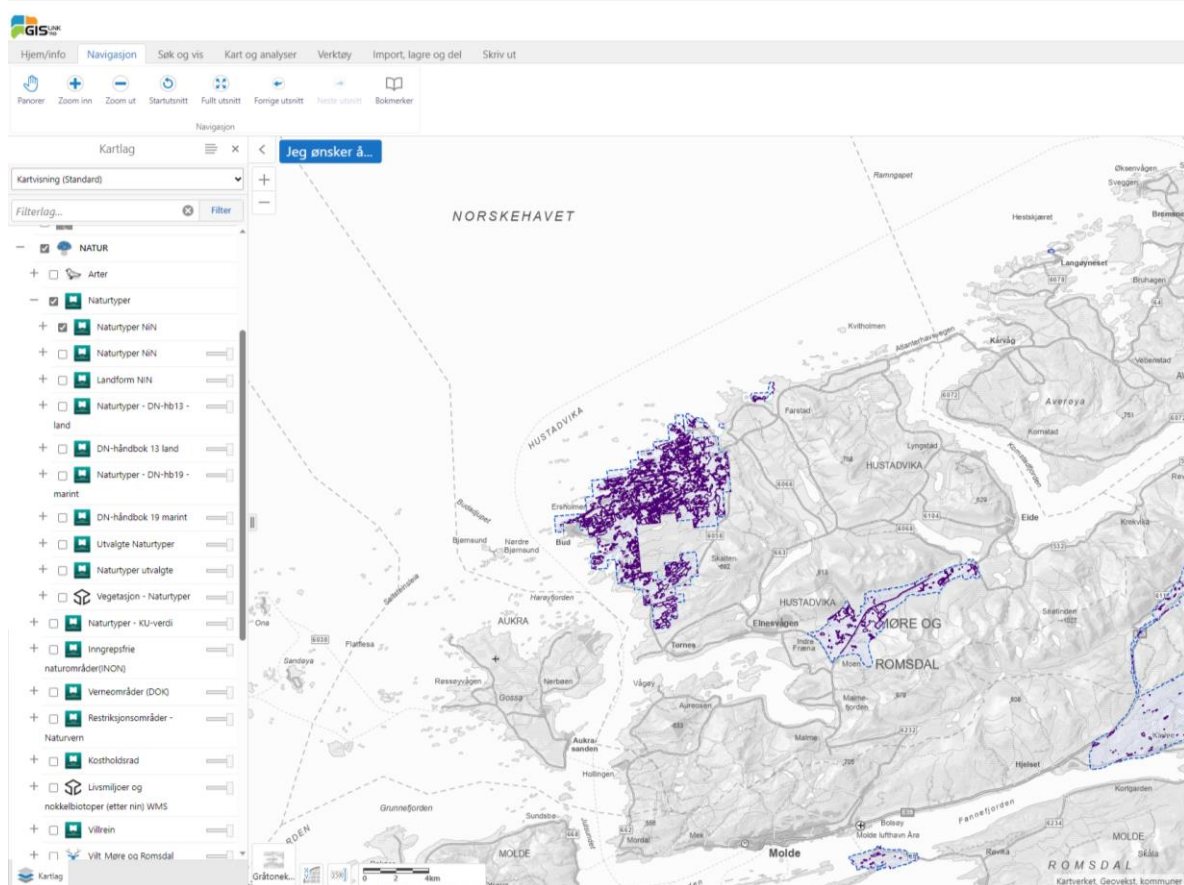
Innleiingsvis vil vi seie at denne sjøsonenplan som no er til høyring vidarefører mykje av dei tidlegare sjøsonenplanane. Den verkar å vere framsatt for å gjere klart for meir oppdrettsnæring og verkar ikkje å køyre ei fagleg og objektiv line som viser alle samfunnsinteressene i og ved sjø. Naturmangfald og friluftsliv er nærmast fråverande i utgreiinga og avveginga av interessene i sjø – det verkar ikkje som plana har teke inn over seg nyvunne kunnskap og eksisterande databasar om sjønatur.

Våre sjøskogar

Ikkje sia den siste store masseutryddinga for 70 millioner år siden har artane på kloden forsvunnet med like høg hastighet som i dag. Den gangen smalt ein asteroide ned på planeten og gjorde det uleveleg for mykje av dyre- og plantelivet. I dag er det menneskeleg aktivitet som gjør det vanskeleg for planter og dyr, og tap av leveområde er den største trusselen mot artsmangfaldet

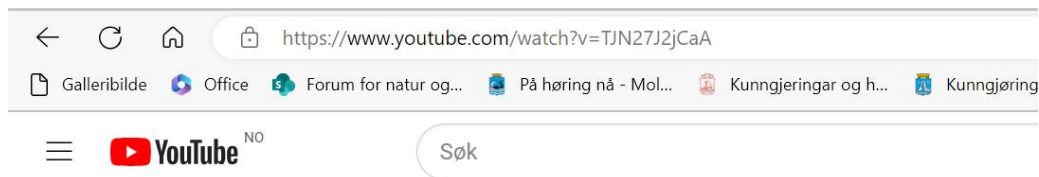
Mange viktige leveområder for dyrelivet i havet er i ferd med å gå tapt. Per i dag finns ingen fullstendig oversikt korkje over kva marine leveområder som finns, kva leveområde som er trua av øydelegging eller korleis leveområda kan reparerast.

Vi liker overordna planar og opne demokratiske prosessar slik at dei tiltaka som er ønska og som tåles i norsk natur blir rett plassert. Dette forutsett at planleggarene (her kommunen) innhentar tilgjengeleg data i alle vesentlege tema og vurderer kva ein manglar informasjon om før ein går vidare å tek ei beslutning. Når det gjeld naturtypar som fins i desse to kommunane er det gjort noko på land (sjå kart under), men i sjø finn vi ingenting/lite. Det som er lagt ved i saksframstillinga er tilfeldige innspel frå dykkarar og fiskarar, og det er jo noko, men er lite systematisk og heilheitleg. Vi saknar at kommunane her ved si sjøsoneplan gjer ein vurdering og kartlegg sårbar natur også i sjø det vere seg hummar, korallar etc. Dette er jo også i tråd med kva Fiskeridirektoratet har signalisert nyleg (sjå <https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Nyheter/2022/vil-ha-bedre-kartlegging-av-sarbar-natur>). Kva med om at det blir avsatt kommunale midlar (samt omsøkt andre offentleg midlar) til å kartleggje i sjø i desse to kommunane ?

Kart – Naturtypekartlegging i Hustadvika og Aukra (frå Gislink)

Forskarar i NIVA kaller kysten av Sør-Norge og vår del av kysten «lurveland». I webseminar 24 aug 2023 er det vist til tap av sukkertare grunna lurv på vestlandet på 6, 5 mill tonn (sjå <https://www.youtube.com/watch?v=TJN27J2jCaA>).

Naturbasert sone: Restaurering og naturbaserte løsninger langs kysten

Tareskogen minkar og kråkebollane lager sin ørken og reduserer det biologiske mangfaldet. Det blir mellom anna utalt frå dei marine forskarar at fredning av steinbit kan vere eit tiltak for å hjelpe våre undersjøiske skogar og livet som lever der. Det vi veit med sikkerheit er at taretråling er eit stort inngrep i naturen. Mengden og hyppigheita av trålinga er vesentleg om dette skal vere berekraftig – dette krev ein uavhengig tilsynsmyndigheit og ei gjennomsiiktig hausting som har tillit i kystbefolkninga. Tap av tareskog er tap av den viktigaste marine naturtypen. Ei sjøsoneplan må ta inn over seg ei forvaltningsplan for tareskogane som blir hausta. Samstundes meiner vi at tida er overmoda til å sette dette i samanheng med vannforvaltningsplanane i fylket vårt.

Marint vern

Like før jul i fjor, i Montreal i Canada, skreiv klima- og miljøminister Espen Barth Eide under ein historisk naturvernavtale på vegne av nasjonen Norge. Norge ønskjer saman med 192 andre land å verne minst 30 prosent av det samla hav- og landarealet innan 2030.

NRK foretok i dette høvet ei innhenting tal for det totale arealet verna til samtlege kommunar i landet; inkludert kommunenes areal for land, sjø, øyer, is og bre. Dette er så målt opp mot kommunanes verna områder. Bare syv år før Montreal-målet er talas tale klar: Norske kommuner verner gjennomsnittleg berre 11 prosent av sitt totalareal. Når det gjeld dei to kommunane Hustadvika kommune og Aukra kommune har dei verna respektiv 1,82 % og 2,48 %. Dette tyder vel på at det nett i desse to kommunane er det eit stort potensiale for forbedring.

Vern av natur

Å verne natur betyr å bevare natur eller naturressurser mot menneskelige inngrep, gjennom naturmangfoldloven, for slik å sikre artene som lever der og leveområdene deres for framtida.

I Norge finnes fem vernekategorier med varierende grad av vern: naturreservat, landskapsvernområde, nasjonalpark, biotopvernområde/annet vern og marine verneområder.

Verdens ville natur er under kraftig press fra arealer mennesker bruker særlig til landbruk, infrastruktur, byer og boliger.

Om lag 23 prosent av jordas landareal er kategorisert som villmark, og andelen er synkende.

Det er anslått at jordas dyrebestander på 50 år kan ha blitt redusert med mellom 50 og 69 prosent, men tallet er omdiskutert, selv om forskerne er enige i at bestandene stuper. Om lag 4 prosent av verdens dyrepopulasjoner er ville dyr, og en million arter står i fare for å dø ut.

Forskere ser tapet av den ville naturen i sammenheng med mindre tilgang på mat, medisiner, økt fare for ekstremvær, mindre økosystemtjenester, mindre tilgang på rent vann, boområder, ren luft og dårligere levevilkår for mennesker.

At andelen ville dyr, insekter, planter og uberørt natur er i så dramatisk nedgang, er bakgrunnen for at Norges regjering sammen med 192 av de andre landene i verden forhandlet frem en global naturavtale i Canada i fjor.

«Arealbruk, overhøsting, klimaendringer, forurensing, avskoging og fremmede arter gjør at vi ødelegger natur i et tempo og omfang som truer livsgrunnlaget til mennesker.» Dette er begrunnelsen regjeringen selv la til grunn for å stille seg bak naturavtalen som ble signert i Montreal i desember 2022.

Naturavtalen er ikke juridisk bindende, men den er ambisiøs og Norge har signert avtalen som en av de såkalte «høyambisjonskoalisjonene» som skal arbeide for å oppnå det globale målet om minst 30 prosent vern av hav og land innen 2030.

Det er ett uttalt mål at avtalen skal bidra til reell bevaring. Derfor skal bevaringen være såkalt representativ, altså at den vernede naturen inkluderer alle de forskjellige naturtypene man har til lands og til sjøs, for eksempel myrområder, fjellområder, lavlandsområder eller kystområder.

Norge har lang tradisjon for nasjonalparker, og har totalt 40 nasjonalparker på fastlandet. I tillegg er over halvparten av Svalbards areal vernet gjennom syv nasjonalparker og 22 natur- eller fuglereservater.

Det er lite vernet areal til sjøs, og Norge har fire marine nasjonalparker – Ytre Hvaler, Færder, Jomfruland og Raet. Disse utgjør til sammen 3,6 prosent av de totale havområdene. Da Norges kystlinje er verdens nest lengste og havarealet er seks ganger så stort som landarealet, er det altså stort potensial for mer marint vern.

Formelt vedtar regjeringen de nasjonale verneområdene på bakgrunn av anmodning fra Miljødirektoratet, men kommuner og lokaldemokrati har stor påvirkning på å ta initiativ til, begrense eller gi ulike disposisjonsordninger til alle de ulike vernetyperne.

Kilder: Store norske leksikon, regjeringen.no

På mørekysten har vi ennå forholdsvis gode fiskebestandar, men også her ser vi tendenser til at bestandane i fjordane minker. Overvåkinga/forskinga er ofte styrt mot dei fiskeartane som er langtrekkande og lever i ope hav medan oppfølginga av dei stasjonære fjord- og

kystbestandane er minimal, og vi har lite kunnskap om historia, genetikken, økologien og tilstanden til desse bestandane. Erfaringar frå andre stader i verda har vist at fiskebestandar kan kollapse i løpet av få år og økosystema vippe over til andre stabile tilstander dersom fiskebestandane eller økosystema blir overbelasta. Då kan det vere for seint å verne områda.

Slik vi les dette er tida no moden for at også Aukra og Hustadvika kommune ser sitt ansvar i form av at dei innehar fleire verdifulle marine naturområder (eks Kjerringsundet og Hustadvika, sjå https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/dokumenter/vernet-natur/marint-vern/marinverneplan_forelopigtilradning170203.pdf) og syter for at det blir arbeid for å etablere marine verneområder nett her. Vi trur at med vårt mål om 30 % vern må vi ta opp att diskusjonen om eks marint vern av Hustadvika på nytt.

Friluftsliv og folkehelse kontra naturvern

Båtlivet og kystfriluftslivet har endra seg sidan kystfiskarbonden rådde grunnen. Dette i form av at dei ulike brukargrubbene knytt til sjøen krev ulik grad av opparbeiding - motorbåtfolket krev større tilretteleggingar medan eks kajakkpadlarane treng mindre tiltak. Dette samt at vår kystkultur har endra seg knytt til forståinga av kva som er privat grunn kontra felles grunn gjer at sjøsoneplana må ta inn over seg denne typen tilrettelegging i form av planstyring. Vi tenkjer på stader som Nøre- og Søre Bjørnsund, Lyngværet, Frenholman og liknande som vi veit er attraktive for båtfolket. Vi ønskjer på slike stader at vi køyrer ein open offentleg planstyrt prosess ved tilretteleggingstiltaka der alle sider får seie sitt slik at ikkje tilrettelegging for friluftsliv går på bekostning av natur. Vi likar dårleg slik manglande planstyring som vi nettopp har opplevd i Frenfjorden med utlegging av ein lekter som endte opp med at vi oversendte saka til Sivilombodet for vurdering av lovlegheita av anlegget knytt til naturmangfoldslova/plan- og bygningslova (sjå utdrag under).

Frenfjorden med sine holmar er i dag eit større samanhengande naturområdet med små inngrep, meir som ei marin bymark for tettstaden Elnesvågen og omeng. Her kan ein oppleve natur og naturleg sjølandskap rimeleg fritt for støy i le for storhavet utom. Desse verdiane er lite tent med store planar for utbygging som vil byggje ned natur – vi har jo etterkvart innsett at vi også har naturkrise i tillegg til klimakrise. Forum for Natur og Friluftsliv ser det positive for folkehelsa ved å tilretteleggje for friluftsliv. Samstundes har vi ofte for at når vi tilrettelegg for friluftsliv så vil vi ikkje at dette går på bekostning av natur. Det er nett difor vi ofte ser at dei enkle tilretteleggingane for friluftsliv er betre enn dei tyngre.

Vi ber om at kommunane tek opp opparbeiding av større friluftslivsanlegg i ein overordna plan (som denne sjøsoneplana) framfor å køyre den fram som ein enkeltsak. Dette arbeidet kan vi gjerne vere med på for i dei fleste tilfeller er det jo snakk om å plassere dei rette tiltaka på rett stad.

Utgreiingsplikta der ein tillet oppdrett

Den interkommunale sjøsoneplana er full av detaljar som berre kommunen sine planfolk og dei lokalkjente greier å ta stilling til. Vi har ikkje kapasitet til å meine noko om kvar enkelt

utbyggingslokalitet/oppdrettslokalitet der det er ein eventuell konflikt med natur. Men det vi vil melde inn på generelt grunnlag er at vi meiner det må vere eit grunnleggande prinsipp at det ikkje går an å setje av areal til oppdrettsføremål før det er gjort kartlegging av havbotnen for aktuelt influensområde. Dette går jo også fram av konsekvensutgreiingsinstituttet og naturmangfoldlova § 8-12. Ei overordna interkommunal plan er jo tenkt å vere eit hjelp til å spare natur, men ved feil prosess vil ein jo fort oppnå det motsatte. Om ikkje ein gjer ein slik kartlegging for utbyggingsområde, kan det jo fort vere at naturen er betre tent med å ikkje ha ei overordna interkommunal plan.

Helsing

Forum For Natur og Friluftsliv Møre og Romsdal

Ingbjørn Bredeli

Fylkeskoordinator
FNF Møre og Romsdal

Kopi: Møre og Romsdal fylkeskommune, Statsforvalteren i Møre og Romsdal

